

Lập, trình bày và công khai báo cáo tài chính đối với các công ty đại chúng ở Việt Nam theo hướng tiếp cận hơn với chuẩn mực kế toán quốc tế

II NGUYỄN THÀNH HƯNG

(Khoa Kế toán - Kiểm toán Trường Đại học Thương mại)

khoản non trẻ của Việt Nam hoạt động công bằng, lành mạnh và có hiệu quả, đặc biệt là vấn đề công khai thông tin về tình hình tài chính của doanh nghiệp. Tuy nhiên, vì nhiều lý do khác nhau, phần lớn các công ty niêm yết trên cả hai sàn chứng khoán của Việt Nam đều có các thông tin công khai không đúng thể thức, không đúng qui định theo Luật Kế toán và các chuẩn mực kế toán Việt Nam. Cụ thể như sau:

Thứ nhất, một số công ty đại chúng thiếu trách nhiệm trong việc công bố thông tin theo quy định của Pháp luật

Theo thông lệ của Việt Nam và quốc tế, đặc biệt là các công ty niêm yết trên thị trường chứng khoán phải thực hiện thể thức công khai thông tin theo các chuẩn mực kế toán và bị kiểm tra chặt chẽ. Do đó, các báo cáo tài chính năm của các công ty niêm yết phải được kiểm toán và báo

cáo kiểm toán phải được công khai kèm theo báo cáo tài chính của doanh nghiệp. Song, ở cả VSE và HSE, báo cáo tài chính các công ty niêm yết hầu hết không có báo cáo kiểm toán đính kèm. Đối với các công ty đại chúng chưa niêm yết, có rất nhiều công ty không công khai báo cáo tài chính năm trên các phương tiện thông tin đại chúng cho các nhà đầu tư được biết. Thậm chí một số báo cáo tài chính công khai

trên các website của các công ty đại chúng đều không có chữ ký của người lập biểu, của kế toán trưởng, của Giám đốc công ty niêm yết. Như vậy, việc công bố thông tin theo quy định của Luật chứng khoán và Thông tư 38/2007/TT-BTC ngày 18/4/2007 của Bộ Tài chính, các công ty đại chúng chưa “lên sàn” là rất mập mờ và thiếu trách nhiệm với cổ đông. Trường hợp nhà đầu tư, các tổ chức liên quan nếu dựa vào thông tin này để ra các quyết định mà bị thiệt hại thì không biết kiện ai vì không có người ký thì không có người chịu trách nhiệm. Mặt khác, theo quy định của mục 3b, điều 10 của Nghị định 36/2007/NĐ-CP về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực chứng khoán và thị trường chứng khoán, nếu doanh nghiệp không công bố thông tin về báo cáo tài chính năm hoặc quý theo quy định sẽ bị phạt từ 10 triệu đến 20 triệu đồng. Mức phạt này còn khá nhẹ nhàng, không có tính chất “răn đe” đối với các công ty đại chúng, trong khi đó, thiệt hại xảy ra cho nhà đầu tư nếu thông tin công khai không chính xác sẽ là vô cùng lớn và không thể lường hóa được.

Để khắc phục tình trạng này và tạo tính minh bạch về công bố thông tin, UBCKNN nên bắt buộc các công ty niêm yết và các công ty đại chúng khi công bố báo cáo tài chính năm đã kiểm toán phải đính kèm báo cáo kiểm toán của doanh nghiệp đã được công ty kiểm toán độc lập đủ tiêu chuẩn và điều kiện kiểm toán xác nhận. Ngoài ra, chế tài xử phạt các công ty đại chúng về vi phạm công bố thông tin cần phải “mạnh tay” hơn nữa để hạn chế sự tiêu cực,

không minh bạch trong việc công bố thông tin

Thư hai, tiếp cận gần hơn nữa với chuẩn mực kế toán quốc tế (IAS) trong việc trình bày các báo cáo tài chính của các công ty đại chúng

Hầu hết các chuẩn mực kế toán Việt Nam (VAS) đều được xây dựng dựa trên các chuẩn mực kế toán quốc tế tương ứng (IAS - International Accounting Standards)

Nội dung của VAS 21 - Trình bày báo cáo tài chính, về căn bản là xây dựng trên nền tảng IAS 01 -

Presentation of Financial Statements. Cơ quan ban hành IAS 01 là Hội đồng chuẩn mực kế toán quốc tế (IASB) là một tổ chức nghề nghiệp phi Chính phủ, vì vậy, các IAS nói chung và IAS 01 nói riêng mang tính khách quan nhiều hơn. Điều này làm cho IAS 01 có tính toàn cầu hóa cao, uyển chuyển, tính thống nhất cao. Do vậy, VAS 21 cần sự tương thích cao với IAS 01 thì các báo cáo tài chính của Việt Nam sẽ đảm bảo tính hài hòa và phù hợp

hơn với chuẩn mực quốc tế. Điều này rất quan trọng đối với các nhà đầu tư nước ngoài muốn đầu tư vào các doanh nghiệp Việt Nam có nguy cơ thoái lui đầu tư khi mà các thông tin trên các báo cáo tài chính không cung cấp được các thông tin mà họ muốn. Vì vậy, trong tương lai gần, VAS 21 cần được hoàn thiện hơn nữa theo hướng tiếp cận IAS 01, để có thể đáp ứng tính toàn cầu hóa và cung cấp đầy đủ thông tin cho nhà đầu tư nước ngoài, ở các khía cạnh sau đây:

» Về mẫu biểu báo cáo tài chính:

VAS 21 và Thông tư 38/2007 của Bộ Tài chính đã hướng dẫn các công ty đại chúng niêm yết lập và công khai các báo cáo tài chính theo đúng mẫu quy định đối với từng loại hình doanh nghiệp. Doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực sản xuất, chế biến, dịch vụ công bố thông tin về báo cáo tài chính theo mẫu CBTT-03A, các tổ chức tín dụng theo mẫu CBTT-03B, công ty chứng khoán theo mẫu CBTT-05, công ty quản lý quỹ theo mẫu CBTT-06,.... Như vậy, các loại hình công ty đại chúng hoạt động trong các lĩnh vực khác nhau lại công bố thông tin theo các mẫu báo cáo khác nhau. Nền tảng, không cần bắt buộc các doanh nghiệp lập các báo cáo tài chính theo đúng mẫu quy định, mà chỉ nên đưa ra các mẫu hướng dẫn chung như IAS 01 đối với tất cả các loại hình doanh nghiệp để đảm bảo sự tương đồng nhất định khi lập các báo cáo tài chính của công ty đại chúng.

» Về việc phân biệt tài sản, nợ phải trả ngắn hạn và dài hạn VAS 21 quy định tài sản, nợ phải trả ngắn hạn và dài hạn của

doanh nghiệp phải được trình bày thành các khoản mục riêng biệt trên Bảng cân đối kế toán. Tuy nhiên, trên thực tế, một số khoản mục như phải thu khách hàng, phải thu nội bộ, phải thu khác,.... rất khó phân định là tài sản ngắn hạn hay dài hạn. Dẫn đến một số công ty niêm yết không tách bạch ra “ngắn” và “dài” mà đưa tất vào khoản mục của tài sản ngắn hạn như phải thu khách hàng ngắn hạn, phải thu khác ngắn hạn, dự phòng giảm giá phải thu khó đòi ngắn hạn,.... Vì vậy, Bộ Tài chính cũng nên cho phép doanh nghiệp có thể lựa chọn việc trình bày hoặc không trình bày riêng biệt các tài sản và nợ phải trả thành ngắn hạn và dài hạn. Trường hợp doanh nghiệp không trình bày riêng biệt các tài sản và công nợ ngắn hạn và dài hạn, thì các tài sản và nợ phải trả phải được trình bày thứ tự theo tính thanh khoản giảm dần, như tính trên lập báo cáo tài chính của IAS 01. Và việc góp chỉ tiêu ngắn hạn và dài hạn có thể giúp nhà đầu tư có thông tin tổng hợp hơn về tình hình thanh toán công nợ của doanh nghiệp.

* Công khai báo cáo tài chính của các công ty con “bị hợp nhất”
Theo quy định, các công ty đại

chúng có mô hình công ty mẹ-con hoặc tổng công ty, tập đoàn, sẽ phải lập và công khai báo cáo hợp nhất. Để hiểu và phân tích được các thông tin trên báo cáo tài chính hợp nhất, thì nhất thiết phải có báo cáo tài chính của các công ty con. Tuy nhiên, khi công khai thông tin về báo cáo tài chính hợp nhất cuối niên độ, đại đa số các công ty đại chúng đều chỉ công bố nội dung của báo cáo tài chính hợp nhất mà không đưa ra báo cáo tài chính của các công ty con được công ty mẹ nắm quyền chi phối (đã được hợp nhất). Điều đó, làm giảm ý nghĩa và tính minh bạch số liệu của một số chỉ tiêu “nhạy cảm” liên quan đến doanh thu, lợi nhuận,.... trên báo cáo tài chính. Vì vậy, trong quy định về công khai hóa thông tin của các công ty đại chúng, Bộ Tài chính nên bắt buộc đính kèm báo cáo tài chính của các công ty con đối với trường hợp công ty mẹ phải lập báo cáo tài chính hợp nhất.

Thứ ba, lập báo cáo tài chính song ngữ

Nhà đầu tư nước ngoài là một trong những lực lượng quan trọng và nhạy cảm đối với sự phát triển của một thị trường chứng khoán mới nổi như Việt Nam. Là nhà đầu

tư, hơn ai hết, họ cũng cần thông tin về hoạt động doanh nghiệp qua các báo cáo tài chính hoặc báo cáo thường niên định kỳ. Một số công ty niêm yết trên thị trường chứng khoán cũng đã quan tâm đến việc lập báo cáo tài chính dành riêng cho nhà đầu tư nước ngoài. Đi đầu trong việc làm này có thể kể đến Công ty CP chứng khoán Sài Gòn SSI, Ngân hàng CP Sài Gòn Thương tín Sacombank, công ty CP phát triển đầu tư công nghệ FPT,.... Tuy nhiên, đó chỉ là số ít các công ty niêm yết làm được điều đó trong tổng số gần 300 doanh nghiệp niêm yết trên thị trường chứng khoán Việt Nam, trong khi đó nhu cầu về báo cáo tài chính song ngữ của các tổ chức nước ngoài với doanh nghiệp là rất lớn. Nên chăng, các doanh nghiệp niêm yết nên thể hiện hơn nữa trách nhiệm công bố thông tin của mình đối với các nhà đầu tư nước ngoài, góp phần đưa thị trường chứng khoán Việt Nam hướng tới sự minh bạch hóa thông tin trong tương lai gần. Hy vọng thị trường chứng khoán Việt Nam sẽ tiếp tục phát triển, nền kinh tế Việt Nam ngày càng lớn mạnh, nguồn thu ngân sách ngày một nhiều hơn nhờ sự tăng trưởng của các công ty đại chúng Việt Nam. **KT**

Tài liệu tham khảo

- QĐ 234, ngày 30 tháng 03 năm 2003 của Bộ Tài chính về việc ban hành 6 CMKT đợt 3.
- Thông tư 23, ngày 30 tháng 03 năm 2005 của Bộ Tài chính hướng dẫn thực hiện 6 CMKT đợt 6.
- Thông tư 38, ngày 18 tháng 04 năm 2007 của Bộ Tài chính về hướng dẫn công bố thông tin trên thị trường chứng khoán.
- Chất lượng thông tin công khai là một trong 3 nguyên nhân khiến thị trường chứng khoán Việt Nam liên tục giảm, TS. Lê Quang Bình, Tạp chí Kiểm toán.
- Thông tin trên 1 số website về kế toán và công ty chứng khoán.